

Jankowski, Antoni

Sesja Grunwaldzka Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Olsztynie

Komunikaty Mazursko-Warmińskie nr 3, 427-428

1960

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

szym ciągu niejasna. Przyjęcie jednego założenia pociąga za sobą konieczność uznania szeregu innych, które w dalszych konsekwencjach zaczynają się klócić z pierwotnym — nie może tego uniknąć żadna z szerszych hipotez.

Trzecim z momentów istotnie odróżniających oba stanowiska, jest kwestia początkowego natarcia. Podczas gdy koncepcja Kuczyńskiego jest zupełnie nowa, Majewski dąży do podtrzymania poglądów o rozpoczęciu natarcia od prawego, litewskiego skrzydła (wg Kuczyńskiego uderza najprzód czołówka, „straż przednia”, składająca się z lżejszej jazdy litewskiej, rozstawionej wzdłuż całego frontu).

W sposób niezmiernie ciekawy rozwiązuje autor kwestię przeszkód przed frontem krzyżackim; niewątpliwie bardziej przejrzyste niż to jest u Kuczyńskiego, próbuje nakreślić zasadnicze fazy walki jazdy obu stron, oraz w przekonywającym wywodzie uzasadnia pogląd, że wielki mistrz padł z ręki raczej rycerza niż piechura, jak to znajdujemy u Kuczyńskiego.

Ad 2. Opisuując przebieg bitwy, Majewski — zgodnie z założeniem — porządkuje i streszcza wyniki części poprzedniej. Najważniejsze momenty sporne starałem się wyżej przedstawić, dołącza się do nich obecnie m. in. sprawa dojścia wojsk Jagiełły z okolic Dąbrówna do Ulnowa. Zdaniem Kuczyńskiego wojska te odbywały marszrutę wszystkimi drogami, Majewskiemu zaś wydaje się to niezbyt bezpieczne i niezbyt możliwe w kraju nieznanym (przyp. 26).

Równie odmienne zdanie cechuje autorów w kwestii możliwości pobicia sił polskich częściami, tak, jak się one w okolicach Ulnowa zjawiały. Wg Majewskiego w. mistrz nie wykorzystał sposobnej możliwości. Wydaje się, iż krzyżacka koncepcja rozegrania bitwy stawałaby temu wyraźnie na przeszkodzie.

W sumie próba analizy dokonana przez W. Majewskiego stwarza znaczny procent zaufania, choć wydaje mi się słuszne podkreślić, iż przy wiadomym charakterze źródeł ocena stopnia wiarygodności tego rodzaju hipotezy jest również tylko hipotezą.

Jerzy Sikorski

KRONIKA NAUKOWA WOJEWÓDZTWA OLSZTYŃSKIEGO

ANTONI JANKOWSKI

SESJA GRUNWALDZKA TOWARZYSTWA WIEDZY POWSZECHNEJ W OLSZTYNIE

W związku z przypadającą w roku bieżącym 550 rocznicą bitwy grunwaldzkiej, której obchody na polach Grunwaldu zapoczątkowały uroczystości związane z tysiącleciem istnienia Państwa Polskiego, celem dokonania przeglądu i zapoznania się z dorobkiem najnowszych badań naukowych tego okresu naszej historii i przedyskutowania metod popularyzacji tych zagadnień, z inicjatywy Zarządu Głównego Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie i Zarządu Wojewódzkiego TWP w Olsztynie, zorganizowana została w Olsztynie w dniach od 28 do 29 czerwca br. konferencja naukowa.

W konferencji tej wzięli udział przedstawiciele Sekcji Historii Towarzystwa, historycy ze wszystkich ośrodków kraju w liczbie ponad 60 osób. Między innymi: dr Zbigniew Ćwiek i prof. dr Stanisław Herbst z Uniwersytetu Warszawskiego, mgr Krystyna Sroczyńska z Muzeum Narodowego w Warszawie, dr Aleksy Gilewicz z Rzeszowa, mgr Tadeusz Kaszper z Katowic, mgr

Zygmunt Lietz i mgr Romuald Odoj z Olsztyna oraz wielu innych. Na konferencję przybyło również wielu wykładowców i prelegentów TWP o innych specjalnościach. Zarząd Główny TWP na konferencji reprezentowała mgr Sylwia Podkowińska, sekretarz Zarządu Głównego. Obradom przewodniczył mgr Antoni Jankowski, prezes Zarządu Wojewódzkiego w Olsztynie.

W pierwszym dniu konferencji wygłoszone zostały dwa referaty. Pierwszy, zasadniczy, dra *Ćwieka* pt. *Grunwald w świetle najnowszych badań naukowych* i drugi, mgr *Sroczyńskiej* pt. *Grunwald w sztuce*, po czym odbyła się bardzo ożywiona dyskusja. Poza tym tego dnia uczestnicy konferencji zwiedzili Olsztyn, a przede wszystkim Muzeum Mazurskie. W dniu następnym na polach Grunwaldu odbyło się pod przewodnictwem prof. dra *Herbsta* seminarium, na którym uczestnicy zapoznali się z topografią terenu i samej bitwy oraz z pracami dotyczącymi zagospodarowania terenu bitwy.

Dr *Ćwiek* w referacie swym, jako pewne „novum” badań podniósł sprawę niedocenioną przez dotychczasową historiografię polską roli króla Władysława Jagiełły zarówno w przygotowaniu, jak i przeprowadzeniu tej decydującej rozprawy z krzyżactwem. Wg dotychczasowych bowiem utartych pojęć główną rolę w dokonaniu tego dzieła przypisywano raczej Wielkiemu Księciu Witoldowi. Tymczasem z badań wynika, iż Jagiełło na długo jeszcze przed Grunwaldem podjął wiele starań celem przygotowania się do walnej rozprawy z Zakonem. W tym celu, jeszcze w fazie wstępnych przygotowań, starania jego szły w wielu kierunkach, a między innymi w kierunku ekonomicznego osłabienia potęgi Zakonu, czego najlepszym dowodem była prowadzona przez Jagiełłę z Krzyżakami wojna celna. Pod groźbą „utrąty gardła” zakazuje on nie tylko handlu zbożem z Krzyżakami, lecz również jego przewozu Wisłą do Gdańska. Jeżeli zatem zważymy, że Zakon bogacił się i zawdzięczał swą potęgę materialną przede wszystkim handlowi zbożem, zarządzenia Jagiełły miały kapitalne znaczenie. Ponadto Jagiełło likwiduje ponad 30 istniejących na terenie Polski krzyżackich, jakby dziś rzecz można, konsulatów handlowych założonych dla skupu zboża, często nawet plonów na 5 lat naprzód. Nie zaniedbuje on również szerokiej akcji politycznej i dyplomatycznej w Europie, a przede wszystkim wśród państw ościennych, celem zneutralizowania ich na wypadek konfliktu zbrojnego z Zakonem. I ta akcja z małymi wyjątkami, w zasadzie mu się udaje, choć Krzyżacy również wszędzie działają, zarówno przy pomocy swej doskonałej dyplomacji, jak i złota i darów. Nie próżnuje również w dziedzinie planowania strategii przyszłej wojny. Z jego to inicjatywy i pod jego osobistym kierownictwem dochodzi w Brześciu Litewskim do opracowania planu strategicznego wojny, który po jej wybuchu realizuje konsekwentnie i, jak wiemy, z powodzeniem. Poza tym wprowadza również nowość w postaci utworzenia stanowiska dowodzenia naczelnego wodza i w bitwie pod Grunwaldem osobiście je obejmuje.

Prócz tego, referent krytycznie ustosunkował się do tych historyków, którzy nadużywają udziału innych narodów w bitwie grunwaldzkiej, rozróżnił pojęcia Państwa Zakonnego i Zakonu, przeprowadził analizę poszczególnych faz (okresów) polityki Zakonu w stosunku do Polski itp. W dyskusji nad referatem zabierali głos: dr *Gilewicz*, mgr *Czarniarski*, mgr *Kaszyński*, mgr *Lietz*, J. *Szyrmer* i inni.

Na zakończenie konferencji omówione zostały metody i formy popularyzacji tego zagadnienia wśród najszerszych warstw naszego społeczeństwa oraz metody poglądowego wygłaszania odczytów i pogadanek.